

**ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В
СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ, СПЕЦІАЛЬНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**До 220-ї річниці
з дня заснування університету**

Збірник наукових праць

Харків 2024

народження класика відчизняної олігофренопедагогіки К. М. Турчинської	
Супрун М. О. Шелест Іван Олександрович	188
Ткаченко Д. О. Особливості розвитку словникового запасу дітей із ТПМ в умовах білінгвізму	192
Тюпова В.І. Формування навичок соціально-побутового орієнтування у дітей з інтелектуальними порушеннями засобами ігрової діяльності з використанням наочності	196
Фенюк С. А. Когнітивні порушення у дітей раннього та дошкільного віку та їх вплив на результати навчання у школі	192
Філіппова Т.О. Особливості моторного праксису при псевдобульбарній дизартрії в дітей старшого дошкільного віку	201
Чеботарьова О.В. Сучасні стратегії психолого-педагогічного супроводу дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами	205
Шапаренко Х.А., Пехарєва А.С. Використання арт-технік у корекційній роботі з дітьми з ООП	207
Шаповалова Ю.А. Ігрова діяльність як засіб формування словотворчих навичок у старших дошкільників із ЗНМ	209
Шевченко З. Д. Гурткова робота як форма роботи з формування навичок соціально-побутового орієнтування у дітей з інтелектуальними порушеннями	212
Шевченко В.М. Супровід дітей раннього віку з особливими освітніми потребами	214
Шевчук В. В. Вплив порушень мовлення на формування «Я-образу» у підлітків	216
Шевчук Н.В. Соціальна інтеграція дітей з особливими потребами – пріоритет державної соціальної політики в Україні	220
Шищенко В. О. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до роботи з дітьми з порушеннями писемного мовлення	223
Яковлєва А.А. Взаємодія логопеда з батьками дітей, які мають дислалію	225
Якуба Л.С., Безрученко Т.В. Використання методу аналізу відеозаписів в обстеженні дітей в умовах інклюзивно-ресурсних центрів	228

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За зміст і якість поданих матеріалів відповідальність несуть учасники конференції.

Сковороди; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка. – Харків: ХНПУ, 2015. – С. 703–704. URI: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/1502> (дата звернення: 05.04.2024)

8. Bedore L. M., Peña E. D. Assessment of bilingual children for identification of language impairment: current findings and implications for practice. International journal of bilingual education and bilingualism. 2008. Vol. 11, no. 1. P. 1–29. URL: <http://surl.li/siujc> (дата звернення: 05.04.2024).

Тюпова В.І.

здобувач вищої освіти магістерського рівня
спеціальності 016 Спеціальна освіта

Науковий керівник: Науменко Н.В

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С Сковороди

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ У ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ НАОЧНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Оптимізація та підвищення ефективності навчання дітей з психофізичними вадами у сучасній освіті очевидна. У процесі розвитку ключових соціальних навичок та умінь у учнів із інтелектуальними порушеннями, вчителям доводиться стикатися з низьким рівнем мотивації у дітей цієї категорії. Цей факт підтверджується аналізом наукових джерел, згідно з якими учні спеціальних шкіл зазвичай затримуються на ігровій стадії мотивації, яка стимулює їхню навчальну активність, але мотивація залишається невисокою [1, 2, 3].

Для підвищення ефективності навчально-пізнавального процесу у спеціальних навчальних закладах на всіх етапах навчання необхідно розвивати інтерес до навчання та активізувати увагу, мислення та мовлення учнів.

Мета дослідження полягає у визначенні умов, за яких ігрова активність може використовуватися як ефективний засіб навчання на уроках соціально-побутової адаптації у спеціальних школах.

Проблема формування навичок соціально-побутового орієнтування і дітей з інтелектуальними порушеннями привертала увагу вітчизняних науковців, зокрема, І. Дмитрієва, С. Конопляста, О.Хохліна, А. Висоцька та інші. Можливості ігрової діяльності для розвитку навичок соціально-побутового орієнтування у дітей з інтелектуальними порушеннями висвітлювалися у наукових працях Ю. Галецька, С. Кізіченко та інші.

Гра, у всіх своїх проявах та формах, є потужним інструментом для формування навичок соціально-побутового орієнтування. Вона відкриває перед дітьми з інтелектуальними порушеннями цілий світ можливостей, навчивши їх цілому спектру важливих умінь та навичок.

Одне з основних значень гри є її здатність розвивати соціальні навички учасників. У ході гри люди вступають у контакт один з одним, спілкуються, співпрацюють та вирішують різні завдання, які потребують координації дій та

ефективної взаємодії. Таким чином, гра сприяє розвитку навичок комунікації, адаптивності, емоційного інтелекту та здатності до колективної роботи [2].

Проте, гра має як соціальне, а й культурне значення. У процесі гри діти з інтелектуальними порушеннями входять у різні ролі, поринають у різні культурні середовища та розуміють різні точки зору. Це допомагає їм краще розуміти та поважати інших людей, їхні традиції та звичаї. Ігрові ситуації допомагають сформувати навичку емпатії та здатність сприймати та розуміти різноманітність світоглядів.

Ігри можуть мати різні форми та види. Існують настільні та комп'ютерні ігри, рольові ігри, спортивні ігри, інтелектуальні ігри та багато інших. Кожен вид гри має свої особливості та пропонує унікальні можливості для розвитку різних навичок та здібностей. Настільні ігри, наприклад, сприяють розвитку логіки, стратегічного мислення та вміння приймати рішення в умовах обмежених ресурсів. У той же час, спортивні ігри сприяють розвитку фізичної витривалості, координації рухів та спортивних навичок [2].

В галузі дидактики наявність наочно-дидактичного та ігрового матеріалу розглядається як ефективний інструмент навчання та виховання дошкільнят, школярів та підлітків. Значимість ігрової діяльності з використанням наочності полягає в тому, що навчання, корекція та виховання здійснюються неізолювано, а органічно взаємопов'язані [2].

Один із видів ігрової діяльності - дидактична гра з використанням наочності, яка дозволяє залучити дітей до повсякденного життя через доступні їм форми інтелектуальної та активної практичної діяльності, естетичні та моральні переживання. Використання гри та наочності на уроках соціально-побутової адаптації допомагає вирішити низку проблем та полегшити вивчення та закріплення матеріалу на емоційному рівні. Гра дозволяє утримувати увагу розумово відсталих дітей на таких предметах, які зазвичай не викликають їхнього інтересу у звичайних неігрових умовах. Психологічна теорія гри досить розроблено у роботах таких відомих психологів, як Л. С. Вавіна, І.Г. Єременко, Г. М. Мерсіянова та інших, які вказують на освітньо-розвивальну роль дидактичних ігор у навчанні основ наук та розвитку розумово відсталих дітей, корекції їх пізнавальної активності. Для подальшого вдосконалення навчально-розвивальної, виховної та корекційної роботи спеціальних шкіл вкрай важливо, щоб педагоги мали глибокі та всеосяжні знання про своїх учнів та їх розвиток. Тому велика увага приділяється розробці методів та прийомів, які могли б застосовуватися кожним достатньо підготовленим учителем-дефектологом чи вихователем. У практиці спеціальної школи наявність наочно-дидактичного та ігрового матеріалу займає стійку позицію не лише на уроках української мови, а й на уроках природознавства, трудового навчання та соціально-побутової адаптації [3].

Спостереження та аналіз загальної та спеціальної літератури дозволяють позитивно оцінити використання наочності та ігор для закріплення, вдосконалення та розширення знань, умінь та навичок учнів з різних предметів, включаючи соціально-побутову адаптацію. Забезпечуючи розширення міжособистісних відносин, дидактична гра сприяє розвитку творчого

взаємозв'язку між учнями, і навіть робить об'єктивнішою самооцінку і підвищує об'єктивність оцінки інших.[4]

Отже, наразі актуальною проблемою у спеціальній освіті залишається використання наочно-дидактичного та ігрового матеріалу у навчально-виховному процесі спеціальної школи, особливо на уроках соціально-побутової адаптації. Застосування ігрових методик сприяє розвитку пізнавального інтересу до навчального матеріалу, формуванню соціально значущих знань, умінь та навичок у дітей з розумовою відсталістю, а також успішної інтеграції випускників спеціальної школи до соціального середовища.

Література

1. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку / С. В. Трикоз, Г. О. Блеч. - Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. - 40 с. (Інклюзивне навчання).
2. Гладченко І. В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / І. В. Гладченко.- К.: 2012.- 110 с.
3. Блеч Г. О. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних закладах» (програма, методичні рекомендації та дидактичний матеріал з формування уявлень про навколишнє середовище) / Г. О. Блеч.- К.: 2012.- 96 с.
4. Трикоз С. В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних закладах» (програма із сенсорного виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / С. В. Трикоз - К.: 2012.-112

Фенюк С. А.

здобувач вищої освіти спеціальності
016 Спеціальна освіта

Науковий керівник: Луканьова Л. О.

старший викладач

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

КОГНІТИВНІ ПОРУШЕННЯ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Когнітивні порушення можуть виникати у близько 20% дітей і підлітків, спричиняти порушення розвитку і проявлятися різноманітними способами, такими як зниження рівня мовлення, порушення пам'яті, координації рухів, мислення, уваги та інші. Чинниками таких порушень можуть бути: гіпоксія, гіпоксія під час пологів, травми під час народження, інфекційні захворювання центральної нервової системи, нестача вітамінів у дитячому віці або травми головного мозку.

Когнітивні порушення у дітей з ООП класифікуються за трьома ступенями: легкий, помірний і тяжкий. При легкому вияві цих порушень,